

(Polstoročnica Zväzu slovenských filatelistov)

Svet malých umeleckých diel mal miesto aj v Nitre

Slovenskí filatelisti síce oslavujú polstoročnicu, ale počiatky organizovanej filatelie u nás siahajú hlbšie do histórie. Vďaka archivárovi mesta Kremnica Pavlovi Križkovi tam 30. marca 1895 vznikol Známkový spolok ALBUM. Celoštátne združenie – Zväz československých filatelistických spolkov – začal pôsobiť až po 1. svetovej vojne. Dnešný Zväz slovenských filatelistov (ZSF) je zakladajúcim členom Federácie európskych filatelistických združení FEPA a Medzinárodnej filatelickej federácie FIP. To umožňuje členom ZSF aktívne sa zúčastňovať na súťažných výstavách vo svete. Z nich priniesli domov mnohé, aj tie najvyššie ocenenia, ako sme už viackrát informovali aj v našom magazíne.

Text: Milan Šajgalík | Foto: Archívy a autor

Nejedného z nás v mladosti zaujali poštové známky. Veď mať a rozširovať vlastnú „galériu“ malých umeleckých diel skladajúcu sa hoci z mnohých športov, áut, lietadiel a či kozmických lodí, známkovú mini zoo aj s exotickými zvieratami či album (správne „zásobník“) naplnený nádhernými kvetmi bolo túžbou a neskôr koníčkom, ktorému mnohí ostali verní nastálo. Hovorí sa im, a aj oni medzi sebou sa takto označujú, „filatelisti“. Niektorí zbierajú rôzne motívy len tak – pre potešenie a ukladajú si ich do zásobníkov. Iní zostavujú zo známok exponáty, doplnené krátkym slovným sprievodom, čím vytvárajú hotové encyklopédie, niekedy priam vedecké štúdie. No a, pravdaže, vystavujú ich na súťažných výstavách doma i v zahraničí.

Keď 6. mája 1840 oficiálne zaviedli do používania prvú poštovú známku na svete (bola to vychýrená čierna 1-pencová známka s portrétom anglickej kráľovnej Viktórie), nikto nemohol tušiť, že takéto „papieriky“ sa stanú predmetom zbierania a obchodovania. Ba dokonca, že ich budú zbierať už ako použité, znehodnotené pečiatkou, keď už stratili svoj pôvodný význam a účel. Netrvalo dlho a v roku 1864 sa prvýkrát v aktívnom slovníku ľudí ob-

javilo slovo „filatelia“. Bolo to vo francúzskom časopise pre zberateľov známok.

PRVÉ ZNÁMKY A PRVÍ ZBERATELIA

V júni 1850 vydala aj Rakúska poštová správa prvých päť známok a zaradila sa medzi prvých desiatich vydavateľov na svete. Prvú znám-

ku používanú na našom území (začlenenom ešte do habsburskej monarchie) zobrazila Slovenská pošta v roku 2000 na príležitostnej známke k 150. výročiu prvej známky platnej na našom území. Na prvej sérii týchto známok nenájdeme označenie krajiny, ale dielku dominuje akýsi „domicil“ – rakúsky štátny znak s dvojhlavým orlom. V hornej

Majstri tvorcovia. O podpis Igora Bencu (vľavo) a Františka Horniaka je vždy veľký záujem

K polstoročnici Zväzu slovenských filatelistov. Autorom dynamického výtvarného návrhu je akad. mal. Igor Benca

časti známky je umiestnená cisárska koruna, po jej stranách čítame nápis „K-K POST STEMPEL“, v spodnej časti hodnotové údaje (v grajciaroch „Kreuzer“). Prví zberatelia známok neboli organizovaní. Spolky,

DNEŠOK A FILATELISTICKÝ SVIATOK V NITRE

V čase oslavy svojho 50. výročia, ZSF eviduje 947 členov združených do 59 klubov, v ktorých je 12 krúžkov mladých filatelistov so 129 členmi. Malý povzdych: Kde sú tie časy, keď napríklad v roku 1969 bolo v ZSF 152 klubov so 4 102 členmi?! Nitrianski filatelisti v spolupráci so Slovenskou poštou, a. s., PO-FIS, mestom Nitra a obchodným centrom Mlyny usporiadali v jeho galérii propagačnú výstavu nielen s unikátnym exponátom, ale aj s bo-

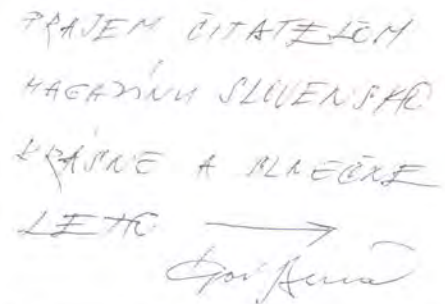
Najkrajšia za rok 2018. Ikona bohorodičky z Krásneho Brodu v majstrovskom ryteckom podaní akad. maliara Františka Horniaka

kde sa títo nadšenci so spoločným záujmom združovali, kde si vymieňali známky aj skúsenosti, začali vznikať neskôr. Na Slovensku v roku 1895. Dnešná situácia zaznamenáva pokles členstva. Príčin je, ako vždy, viacero. Odpovede si dá každý jednoduchým zodpovedaním filatelisticky priam existenciálnych otázok: Koľko listov či pohľadníc som poslal/a za uplynulý rok rodine, známym, partnerom? Ak som ich posielal/a, žiadal/a som na pošte, aby nalepili známku (mnohé naše slovenské získali v súťažiach o najkrajšiu známku sveta prvenstvá!), alebo sme nechali, aby zásielku jednoducho „prebehli“ poštovým strojčekom, ktorého výtvar filatelisti nazývajú OVS – odtlačok výplatného stroja?

Prvá na našom území. Reprodukcia na známke vydanej k jej 150. výročiu hatým programom. Tým dominujúcim bolo oficiálne uvedenie známky 50 rokov ZSF. K tomu patrila, pravdaže, aj príležitostná pečiatka. Ďalšia pečiatka, ako aj poštový lístok s prítlačou (CDV) súviseli s vyhlásením výsledkov Ankety o najkrajšiu slovenskú známku za rok 2018. Stala sa ňou Ikona bohorodičky z Krásneho Brodu v ryteckej transpozícií

Františka Horniaka. Tradičným táhacom pre návštevníkov bola tiež autogramiáda umelcov, tvorcov známok. Ústredný exponát na výstave bol venovaný M. R. Štefánikovi (viac o ňom na s. 15 – pozn. redakcie), ktorý bol len nedávno vyhlásený za víťaza ankety Najväčší Slováč. Slovenskí filatelisti si pripomenuli 100. výročie tragickej smrti tejto významnej osobnosti našich dejín zlatým exponátom Milan Rastislav Štefánik – vedec, astronóm a veľký Európan z tvorby nedávno zosnulého nitrianskeho filatelistu Ing. Jána Maniacka. Filatelistov a mnohých návštevníkov na výstave zaujalo aj dielo, ktoré je výsledkom neúnavného snaženia Miroslava Ňaršíka, predsedu ZSF. Komplexne zdo-

kumentoval takmer dve stovky súťažných výstav, ktoré zorganizovali členovia rôznych klubov ZSF po celom Slovensku za uplynulých päťdesiat rokov. Úctyhodné a zároveň potešujúce bilancovanie... Zlatým klincom výstavy bol exponát Známkové krajiny sveta z dielne nitrianskeho filatelistu Ladislava Feketeho. Neobyčajne rozsiahly exponát, ktorý prekvapoval laických návštevníkov a bol osobitným zážitkom aj pre odborníkov, umožnil spoznať neuveriteľný počet známkových území. Keď si prostredníctvom internetu zadáme otázku o počte štátov na svete, zistíme, že ich je okolo 200. Napríklad diváci na ostatných olympijských hrách sledovali zápolenie športovcov pod vlajkami 206 štátov... Ladislav Fekete na 560 listoch exponátu predstavil až neuveriteľných 1 515 známkových území! Z každého aspoň jedna známka alebo korešpondencia (celistvosť), mapka a niekoľko slov. Nech je už súčasnosť filatelie akokoľvek na zamyslenie sa, minulosť má pestrú na formu a bohatú na obsah. Určite má pred sebou aj budúcnosť a určite aj na Slovensku. ■